

UIN piemērošana krājumu zudumiem 2/21/22

Krājumu zudumiem uzņēmumā jānosaka plānoto zudumu normatīvs pārskata gadam, un saistībā ar krājumu zudumiem var rasties UIN saistības. Tā kā līdz gada pārskata iesniegšanai ir iespējams labot pārskata gada pēdējā mēneša UIN deklarāciju, nepiemērojot nokavējuma naudas, šajā rakstā – par UIN piemērošanu krājumu zudumiem.

Krājumu zudumi un plānoto zudumu normatīva noteikšana

Krājumiem var rasties ne tikai vērtības samazinājums, bet arī zudumi. Krājumu zudumi rodas dažādu iemeslu dēļ:

- tehnoloģiskajā procesā (atbirumi, atgriezumi u.c.);
- transportēšanas un glabāšanas procesā (nožuvumi, nobirumi u.c.);
- krājumu norakstīšana realizācijas termiņa beigu dēļ;
- krājumu bojājumi, tos nepareizi glabājot vai transportējot (plīsumi);
- stihisku nelaimju gadījumos (nepārvaramas varas dēļ) zaudēti krājumi;
- zādzības.

Ja uzņēmumam veidojas krājumu zudumi, tiem jānosaka plānoto zudumu normatīvs pārskata gadam.

Plānoto zudumu normatīvus pārskata gadam aprēķina, pamatojoties uz faktisko krājumu zudumu vērtību iepriekšējos trijos pārskata gados. Plānoto zudumu normas nosaka procentuāli pret neto apgrozījumu vai preču iegādes pašizmaksu atkarībā no tā, kam un saistībā ar kādu procesu (ražošana, transportēšana, glabāšana vai tml.) tās nosaka. Līdz ar to uzņēmumam jānosaka savai darbībai atbilstošākā zudumu normatīvu aprēķināšanas pieeja.

Uzņēmumos, kas reģistrējušies pārskata gadā, kā arī tādiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbības veids, izmantotās izejvielas vai pārdodamo krājumu (preču) sortiments ir būtiski mainījies, plānoto zudumu normas aprēķina, pamatojoties uz komersanta pārskata gada prognozi un ievērojot saimnieciskās darbības specifiku. Ja krājumu (preces) zudumu norma ir noteikta normatīvajā aktā, tad nodokļa maksātājs šo normu nosaka saskaņā ar likumvidi.

Tomēr jāņem vērā – ja uzņēmumā nav izstrādāts, dokumentēts un vadības apstiprināts plānoto zudumu normatīvs, tad zudumi un norakstīto preču vērtība ir uzskatāma par izdevumiem, kas nav saistīti ar saimniecisko darbību.

Nepārvaramas varas dēļ zaudēti krājumi

Nosakot pārskata gada faktisko krājumu zudumu summu, kuru salīdzina ar apstiprināto plānoto zudumu normatīvu, jāievēro, ka krājumu zudumus nepārvaramas varas dēļ uzskata par izdevumiem, kas saistīti ar uzņēmuma saimniecisko darbību. Piemēram, par nepārvaramas varas apstākļiem atzīstama arī Covid-19 infekcijas ietekme, tikai uzņēmumam jāspēj pamatot tās tiešā ietekme uz krājumu zudumiem. Šo krājumu zudumu summu neiekļauj kopējā faktisko krājumu zudumu summā, kuru pēc pārskata gada salīdzina ar apstiprināto plānoto zudumu normatīvu.

Ar UIN apliekamajā bāzē iekļaujamā summa

No UIN regulējuma izriet, ka krājumu zudumus virs komersanta apstiprinātās plānoto zudumu normas pieskaita izdevumiem, kas nav saistīti ar saimniecisko darbību, un iekļauj ar UIN apliekamajā bāzē.

Saskaņā ar [UIN likumu](#) nodokļa likme ir 20% no aprēķinātās apliekamās bāzes, kura pirms likmes piemērošanas ir koriģēta (t.i., dalīta) ar koeficientu 0,8.

Uzrādīšana UIN deklarācijā

UIN deklarācijā zudumus, ko neuzskata par saimnieciskās darbības izdevumiem, uzrāda pārskata gada pēdējā mēneša deklarācijā pēc tam, kad veikta noteiktā plānoto zudumu normatīva salīdzināšana ar faktiski norakstīto preču vērtību pārskata gadā. Summu, kas pārsniedz noteikto plānoto zudumu normatīvu, atspoguļo UIN deklarācijas 6.1. rindā “ar saimniecisko darbību nesaistīti izdevumi”.

Saskaņā ar [UIN likuma 17. panta](#) astoto daļu [likumā “Par nodokļiem un nodevām”](#) paredzētās nokavējuma naudas nepiemēro nodokļa piemaksai, kas veidojas pēc pārskata gada pēdējā mēneša UIN deklarācijas labošanas, pamatojoties uz izmaiņām, kas radušās, sagatavojojot gada pārskatu, kurš iesniegts VID noteiktajā termiņā. Tādējādi apliekamajā bāzē iekļaujamo norakstīto preču vērtību var deklarēt bez papildu sekām pārskata gada pēdējā UIN deklarācijā līdz gada pārskata iesniegšanai VID.